Második évfolyam. **Kassa, 1880. deczember 12-én.** **50. szám.**

Szerkesztői iroda:
Kassa, főutcza 64. sz. a.
hová a lap szellemi részét illető közlemények küldendők.

Kéziratok vissza nem adatnak.

Csak bérmentes leveleket fogadunk el.

Semmit sem közlünk, ha nem tudjuk, kitől jön.

SZINÉSZETI KÖZLÖNY

A VIDÉKI SZINÉSZET ÉRDEKEIT KÉPVISELŐ HETILAP.

Megjelenik minden vasárnap.

Felelős szerkesztő: Báthory Románcsik Mihály.

Kiadóhivatal:
Kassa, főutcza 64. sz. a.
hova az előfizetési díjak küldendők.

Előfizetési feltételek:
helyben házhoz hordva, vagy vidékre postán küldve:
Egész évre....6 frt — kr.
Fél évre.....3 frt — kr.
Negyed évre..1 frt 50 kr.
Két hóra.....1 frt — kr.
Egy hóra....— frt 50 kr.

Előfizetések bármely naptól elfogadtatnak.
Nyilt-tér soronként 15 kr. A nyilttéri díjak előre fizetendők

A magyar színészet rendezéséről.

III.

Meggyőződésem, hogy hathatós anyagi segély nélkül a magyar színészet ügyét rendezni nem lehet. Csak annak elnyerhetése és kieszközlése után fordulhat jobbra Thalia papjai és papnőinek mostani majdnem türhetlen és elviselhetetlen helyzete, mely mai napság — mint egy iró barátom igen helyesen jegyzé meg: — nem állás, hanem csak állapot, s nem élet, hanem tengődés.

Az örökös bizonytalanságban vergődünk s vándorlunk mindig, mint a bolygó zsidó, kitéve a mostoha idők viszontagságainak „küzködve, fáradozva, hajh“ és e folytonos küzdés-, nélkülözés- és szenvedéshez erőt eddig csak a pálya iránti meleg ragaszkodás nyujtott, de nem a jobb, biztosabb jövő reménye, mert hisz a babérfa, annyi jelesünk kezébe lett már koldusbot, hogy szivünk elszorul arra gondolva, miszerint a magyar színésznek, a honfiak harmincz évi keserves szolgálatért sem nyujtott még csak száraz kenyeret sem a „szegény“ haza.

Most sem nyujt. Ámde az önsegély elve- és alapjára fektetett nyugdij elvégre is gondoskodand jövőnkről; jelenünk azonban most sem jobb és biztosabb, mint előbb, sőt rosszabb mint volt akkor, midőn csupa demonstrácziókból jártak a szinházba. A létérti küzdelem egyesek- ugy mint társulatokra nézve — mindennapos. Hosszu és terhes fáradozásaink közepette csak néha, elvétve találunk üditő oázt, s egy-egy várost (időnyt), hol ideig óráig megpihenhetünk, de mire a mult bajait és terheit kissé kiverhetnők: ujra üt az óra, int az idő, ujabb bizonytalanságba mennünk. Kevés az oly város — még télben is — a hol egy-egy jóraváló társulat kikereshesse a gageját, nyáron pedig folyvást deficzitre dolgozunk mindnyájan. Valamirevaló bérlet csak imitt-amott eszközölhető nagy keservesen, néhol pedig a legnagyobb kunyorálás és lótás-futás után sem sikerül azt összehozni. Az ily helyeken aztán nincs biztos müködési alap. Az idő és közönség szeszélyétől függ a pártolás és nem pártolás. Eső, hideg, meleg, születés, halálozás, esküvő, névnap, majális, bálok, dal- és tánczestélyek, disznótorok stb., melyek oly gyakoriak: mind, mind rontják a szinigazgatók bevételeit, kik aztán ezen rájuk nézve egyptomi csapások miatt — mint egy igazgatótársam elmésen mondá — arra szorittatnak, hogy adósságokból éljenek.

Néhol egész müvelt osztályok vannak (vagyonos emberek és fix fizetést élvező hivatalnokok,) kik szinházba — noha módjukban volna — nagyon ritkán, vagy soha sem járnak. Találkoztam oly törvényszéki elnökkel, ki nőtlen korában mindig járt — s mióta nős: sohasem megy szinházba; beszéltem oly jogtanárral K . . . en — bérlettel kinálta meg — ki nem restelte kimondani, hogy 1840. óta nem volt szinházban. No már kérem alássan az ilyen ember, a ki három évtizeden keresztül nem bir érzék- és érdekkel arra, hogy hona szinirodalma és szinészete fejlődését olykor-olykor figyelemmel kisérje: — nem a mai társadalomba való, hanem a jászol elébe. Vannak nagyságos uri dámák, kik a fővárosban látva egy-pár előadást, negélyezik a müértőt és kisebbitik a vidékit, s ezért nem pártolják, kik a szinház alatti időt nem az előadások látogatására, hanem „légyott“-okra használják; vannak testben és vagyonban eléggé elhizott „urambátyám“-ok, kik egy játék kártyát nem adnának a világ minden müvészetéért.

Ezektől aztán üres a szinház, de telve ám a korcsma és a kaszinó. Ezekre hatni, ezeket megadóztatni volnának hivatva a szinügyi-bizottságok, melyek a bérletgyüjtésre s a községi segélyek kieszközlésére s ezek által szinészetünk helyzetének javitására igen sokat tehetnének.

Régen és többször elvolt már mondva, hogy „a magyarnak legnagyobb ellensége a magyar“ és valóban e szavak igazságát gyakran és igen keserüen kelle éreznie a magyar szinészetnek. Avagy nem tapasztaltuk-e keservesen számtalanszor és számos helyen, hogy épen a legtősgyökeresebb magyarok viseltetnek legtöbb közönynyel a szinészet iránt s hogy a vegyesajku nép lakta városokban, sokkal nagyobb a fogékonyság, érdeklődés és áldozatképesség a müvészet iránt? Nem tény-e, hogy a felvidéki, nem csupán magyar lakja, nagyobb városok majd mindenikének van állandó, teljesen felszerelt szinháza, melyet ingyen bocsát a magyar szinészet rendelkezésealá; mig ellenben nagy, gazdag, tisztán magyar ajku városokban, egyátalán nincs szinház vagy szinihelyiség, s a hol van, oly magas a napiköltségeket tetemesen nevelő szinházbér, hogy azt alig birjuk fizetni.

Hallottam oly polgármesterről is, ki a szinigazgatónak nem akarta kiadatni a működhetési engedélyt, mondván, hogy a szinészek kiviszik a városból a pénzt!!! És az ilyen ember egy városnak feje! Bizony szamár feje.

Sokak és nagyok azon bajok, melyekkel küzdenünk kell. Mi nemcsak az országos veszteségeket, hanem az egyesekét is érezzük. Bárkit érjen valami csapás vagy malör, az a mi kárunk is, mert — a szinházat luxus artikulus-nak tekintvén mindenki, ezen gazdálkodja meg a más uton elkalódottat. Ezek általános bajok, melyek nem szünnek meg soha s enyhitve csak segélyezés által lehetnek; segélyre pedig mindaddig leend szükség, mig a közönség általában a szinészetet, mint számára szükséges müélvezetet nem tekinti, s kellőképen nem pártolja, vagyis még nagyobb, szinészetünket tisztességesen eltartó közönséget nem nevelünk magunknak.

Hogy ezt tehessük, ernyedetlen buzgalommal és lankadatlan szorgalommal kell haladnunk erkölcsi magunk viseletében épugy, mint a müvészetben az igazi, a magasztos felé törekedve, a kor igényeinek megfelelően.

„Pártoljuk a szinészeket, ha megérdemlik“ — mondják ma is.

Érdemeljük meg tehát a pártolást valójában szabatos, jó előadások- és a mennyire lehet müvészi játékkal.

A szinész legtöbb idejét szerepe megtanulására és tanulmányozására forditsa, önképezze magát mindig és mindenütt; studiummal kell játszani s nem csupán a sugó után gagyogni; több időt kell szentelni a foglalatosságnak, mint a mulatozásnak; a nemes becsvágy ösztönözzön kikit az előrehaladásban s ne csüggesztjen senkit a szomoru jelen s a bizonytalan jövő! Igaz, hogy a művészet utja végtelen göröngyös és nehéz, de nem megjárhatatlan, kivált az arra hivatottaknak, minők ma is vannak elegen s lesznek a jövőben is, mert minden kor megszüli a maga jeleseit csak nem kell busmagyarkodni és buslakodva ellankadni. „Nem veszünk mi el azért, hogy oly sötét mostan napunk“ csak ne csüggedjünk! Szinészek és igazgatók jóbarátokul éljenek s ne ellenségekül. Segitsék és gyámolitsák egymást a balsorsban, mely ma mindnyájunkkal közös.

A szinészet hitele, becsülete, a lelkiismeretes működés és működtetés, a szinpadi kötelesség, szerződéseink, törvényeink és alapszabályaink szentek legyenek előttünk és igy magunkat megemberelvén, pályánkat megbecsülve és szeretve szorgalom, kitartás és igyekezettel kifogjuk vivni magunknak a közönség tiszteletét, melegebb érdeklődését, pártolását s ezek folytán a jobb jövőt.

Bényei István.

Latabárné-Budai Adél temetése

A kassai szinház egyik legjelesebb drámai tagjának, a feledhetetlen emlékü Latabárnénak temetése, mult szombaton délután ment végbe, a közönség általános részvéte mellett. Ily népes, ily nagy részvétet keltő temetés, a kassai püspök elhunyta óta nem volt.

A gyászszertartás 3 órakor vette kezdetét. A szintársulat gyászéneke elhangzása után, Béky Sámuel ref. lelkész mondott meleg hangon oly megható bucsuztatót, hogy egy szem nem maradt szárazon. Az emelkedett beszéd után megindult a gyászmenet s a koporsót a szintársulat hat elsőrendü tagja: Krecsányi, Ditróy, Dálnoky, Németh József, Kiss Mihály és Prielle Péter vitték vállaikon, a fáklyások és az ezernyi néptömeg kiséretében a szinház elé, hol Benedek Gyula bucsuztatá el az elhunytat, pályatársaitól, a nagy közönségtől és azon intézettől, melynek a kedves halott egyik disze volt. Azután felemelték a szebbnélszebb koszorukkal boritott érczkoporsót a négyfogatu diszkocsira s a szinházi zenekar bús accordjai mellett kisértük ki a halottak birodalmába.

A sirnál a lelkész imája után, ismét felhangzott a szintársulat által előadott „Pályád megfutva már“ kezdetü gyászdal, melynek végeztével Ditróy Mór tartott könyező szemekkel, szivhezszóló búcsubeszédet, melyet több izben megszakitott, mert nem birván könyeit elfojtani a nagy megindulástól; vele zokogtak a jelenlevők mindnyájan.

Ditrói beszéde a következőkép hangzott:

„Megnyilt a sir, hogy elfödje előlünk örökre porhüvelyét ama fenséges léleknek, mely istenével immár egyesült. Kit vigaszta ljak a részvét jóltevő szavával: a lesujtott férjet, a kesergő édes anyát, a gyászoló rokonokat vagy a hü pályatársakat, kik könyezve állják körül e drága halott nyirkos, sötét lakát?

Kedves halott, oh miért is költözél el körünkből oly korán, ifjan, élted virágában? miért hagytál itt annyi szerető kebelt a kétségbeesés martalékául?

Igaz tehát, megszünt már dobogni a te nemes szived, becsukódott örökre draga két szemed, mely csupán jóságot és szeretetet mosolygott mindenfelé.

Oh ne bántsa sirontuli nyugalmadat. hogy mi megsiratunk. Fogadd el áldozat gyanánt e forró könyeket, melyek hideg sirgöröngyeidre hullanak. Jóságodért, hűségedért, szeretetedért mi csak ezzel fizethetünk.

Isten veled, édes halottunk, anya, hitves, rokon, hü barátnő, isten veled! Lelked találja meg örök nyugalmát ott a fényesség honában. Küld le onnan vigasztaló áldásodat a szerető férjre, gyermekeidre, mindnyájunkra, hogy lelkünk talaljon nyugtot, békességet, hogy majdan megtaláljuk mi is az igaz utat istenünkhöz. Legyen könnyü a hant fölötted, nyugodjál csöndesen . . . Isten veled! . . . Isten veled!“

E megható beszéd után leeresztették a drága porhüvelyt a föld ölébe; bezáródott utána a sir, eltakarták szemünk elől örökre. . . . Elment, elhagyott, vissza nem jön soha! . . .

Isten veled te példányképe az igazi nőnek, a szerető hitvesnek, a jeles müvésznőnek. A megemlékezés napján, a mikor némán mondja el bá-

natát a lélek, zokogva sirja el fájdalmát a sziv, ismét fölkeressük rideg sirhantodat, virágot hintünk rája, megkoszoruzzuk fejfádat, jeléül annak, hogy emléked tisztán él szivünkben. Nem haltál te meg, mert csak az hal meg, a kit elfelednek.

Isten veled, egy boldog v i s z o n t l á t á s r a!

* * *

Megemlitjük még, hogy Latabárné Budai Adél koporsójára összesen 19 koszoru érkezett, (alább látható sorrendben) a következő feliratokkal: 1. Latabár Dezső. 2. Dr. Földvári Béla Kassáról. 3. A „Szinészeti Közlöny" szerkesztője. A kitünő müvésznőnek. 4. Mándoky és neje Debreczenből. Latabárné Budai Adél, a kedves pályatársnak, a kitünő müvésznőnek. 5. Török Miklós és neje Debreczenből. 6. Borbély Ilka k. a. Kassáról. Isten veled! barátnői szeretettel. 7. A debreczeni szintársulat. Latabárné B. Adélnak, pályatársai 8. Krecsányiné Veron. Siratlak. 9. A kassai szintársulat. Felejthetetlen pályatársunknak. 10. Krecsányi Sarolta. Isten veled! 11. Krecsányi Ignácz. Áldás emlékedre. 12. Egy szinházlátogató. Latabár Kálmánné asszonynak, kegyelettel. 13. A miskolczi szintársulat. Felejthetetlen pályatársunknak. 14. A kassai jogászság. 15. Genzovics Gábriella k. a. Isten veled, Gábriella. 16. Ditróiék: Drága jó mamánknak, Arpádka és Adélka nevében, Ditróiné. 17. Egy ismeretlentől. Nyugodjál csendesen. 18. Koránynié asszony, helyből. 19. Oláhné Takács Henriette Győrből. — Részvét-táviratok, majd minden szintársulattól érkeztek.

CSARNOK.

A milliomos lány.

Vigjáték 5 felvonásban.

Mutatvány H i a d o r legujabb müvéből.

Első felvonás.

Fogadó terem Berkinél. Középen kerevet, fölötte csillár, az ablakok párkányain virágedények, kilátás a parkra. A falakat olajfestmények diszitik, egyszerü butorzat. Több kijárat.

I. J e l e n e t.

Hedvig, Baróti, Rajnai.

Rajnai: (fölkel a kerevetről)
Hedvig! mondtad hogy itt van Rajnai?

Hedvig:
Csak úgy jelekkel.

Baróti:
E bokrétát vidd be. (friss bokrétát nyujt át Hedvignek) Ez mai.

Hedvig: (átveszi és bemegy Irma szobájába.)

Baróti:
Nem a hős dönt, de a hogy tűzbe mén,
Nézd! itt ezek segédcsapatjaim,
Ha czélt nem érnek, majd segit a csiny.
(mutatja az állványon álló bokrétákat)
Ez basarózsa, ez meg liliom,
Ez gyöngyvirág itt, ez — mit én tudom;
Itt minden fajta a mit ád a kert,
Mert hölgyeknek virág nyujt csak sikert.
(Hedvig vissza jön)
Nos? (örömmel Hedvighez lép.) megköszönte?

Hedvig:
Csak ugy jelekkel.

Baróti: (boldogan)
Kezdek remélni!
(ki vesz gomblyukából egy rózsabimbót és átnyujtja Rajnainak)
Szagold csak!

Rajnai: (eltávolitva)
Más illat az mért lelkem szomja ég
Mit ártatlanság ád és szendeség.

Baróti:
Átengedem mindkettőt szivesen.
Csak add egyéb szépségeit nekem.
(Hedvighez) szólj! mit csinál?

Hedvig: (gúnyosan)
Azt a mit ön.
Szagolja a virágokat. (Rajnai karszékbe ül)

Rajnai:
Azt a mit én.

Baróti: (elragadtatással)
Oh, köszönöm!
(a kuleslyukhoz megy lábujjhegyen és bepillant)

Hedvig: (a szin elejére megy, és hevesen)
Bokréta, vers és pézsmás levelek
Hogy a fejem illattól szédeleg,
Parádés kérők későn és korán
Ki mind sovárg a millió után,
Itt (Rajnaira) is van egy, ki a karszékbe nőtt
Mindennap uj csokorral várva őt,
Szegény urnőm! minő boldogtalan
Hogy ifju, szép 's — egy milliója van! (el)

Baróti: (a kuleslyuknál Rajnaihoz)
Hunyd a szemed be, égre! csitt!
Mostan keféli azur körmeit.
(Vége köv.)

Szinházi levél.

Budapest, 1880. deczember 2-án.*)

Meg akartam várni a „N é v t e l e n h ő s ö k" második előadását, mielőtt a dalmüről a „Szinészeti Közlöny" hasábjain is említést teszek, mert a vidékkel szemben épen az az előnyünk, hogy a látottakról és hallottakról nem kell mindjárt referálnunk, mig ellenben fővárosi közönségünknek még frissiben kell az élvezettel leszámolnunk. És mintha a sors szándékom ellen esküdött volna, arra kényszerit, hogy mégis az e l s ő előadás után irjam felőle szinházi levelemet, mert a mi az öreg Kőszeghy bácsival a nemzeti szinpadoni működése óta sohasem történt meg, megtörtént ma. Kőszeghy elrekedt és nota bene: Kőszeghy miatt a „Névtelen hősök" mára hirdetett 2-ik előadása deczember 4-ére, azaz szombatra halasztatott.

Egy év óta alig múlt hét, hogy a „Névtelen hősök"-ről valami ujabb és ujabb szinházi hir ne keringett volna hol egész, hol csak félhivatalos szinezettel. Szinrekerülte számtalanszor volt már kitüzve, számtalanszor vétetett le a müsorról és t. olvasóim igen jól fognak emlékezni, hogy utóbbi időkben már csak az eleve meghatározott napok között mozgott a véghatáridő, miglen végre november 30-án a „névtelen hősök" mégis csak bevonultak.

E r k e l F e r e n c z, a nemzeti szinház veteránja, ki Szigligeti halála óta már csak az egyetlen maradt azok közül, kik ez országos intézet születésénél jelen voltak, nemcsak ezért, de teremtő geniusának minden egyes megszólalásáért is megérdemli, hogy kalapot levéve közeledjünk hozzá és mindenekelőtt legmélyebb, tiszteletünknek adjunk kifejezést, aztán bátorkodjunk végül a „hogy" és „mint"-hez is hozzászólani.

Minden fénynek megvan a maga árnyéka és nincs az a hires ember a világon, kinek épen e hirnevét kell gyakran epigonok támadásai folytán megkeserülnie. Kit az ihlettség szent lángja áthatott, ki magasban szárnyaló lelkének röptével egyenletesen haladva mindig csak nagyot, mindig csak bámulandót teremtett, annak gyarló gondolkodásunk szerint nem szabadna megvénülnie és tényleg kellene igazolnia azon — mondjuk — költői tételt, hogy a test vénülhet, gyengülhet, de rendkivüli embereknél a lélek mindig ifju marad. Ki egyszer nagyot teremtett, kinek egyszer egy világot sikerült gondolataival meghóditani, annak vagy le kell pihennie a kivivott babérokon, vagy pedig el kell készülve lennie arra, hogy teremtő szellemét külön választják „örök ifju"nak mondott lelkétől és kifejezést nyer a tapasztalatok által támogatott meggyőződés, hogy a késő virágzás szép lehet ugyan, de a tavasz pompája mellett messze nátra marad. Igy a „Névtelen hősök" zeneszerzőjének is „Bánk-Bán"-ja miatt kell szenvednie és arról kell meggyőződnie, hogy a hálátlan világ az ő bünéül rójja fel azt, hogy valaha fiatal volt. A hirnévnek ez a tragicuma.

De hiszen a dalmühöz még más is járult, mi a kivánesiságot végletekig fokozta és ez azon körülmény, hogy szövegét a feledhetlen T ó t h E d e irta, kinek hattyúdalát épen e mü képezte. Hanem hát népszinmü és opera szöveg irása között ha egyéb különbség nem lenne is, eléggé nyomós ez az egy, hogy operaszöveg irásánál a k ö l t ő i g e n i u s befolyása mennyire lehet ellensulyozandó. Az inspirationak költőinek kell lennie, de operaszövegnél a költői kidolgozás mindig csak ennek hátrányára van, mert az operaszöveg irónak nem olvasni való, de oly könyvet kell irnia melyhez zenét is lehet alkalmazni. Már pedig a „Névtelen hősök" szövege épen e hibában szenved, költőileg szép, igen szép részletei vannak, de e szöveg képezi legfőbb okát annak is, hogy a nemzeti szinház „fehér hattyújá"-nak legujabb megssólamlása nem igazolta azon osztatlan érdeklődést és feszült várakozást, melyet művészi és laikus körökben egyaránt füztek hozzá.

Erkel ez uj dalművében egészen más utra lépett, mint a melyen többi dalmüveiben haladt. Mig „Brankovics György"-e „Hunyadi László"-ja, „Bánk-Bán"-ja a történeti iránynak képezik szembeötlő momentumait, addig ez uj dalműben tréfás, pajzán hangok esendültek meg; a hőfehér zeneköltő késő napjaiban dobta el magától azon lantot, melynek hurjai pedig csak az ő ujjai alatt zengték azon bűbájos dalokat, melyeken ábrándozva és lelkesedve esüggött az egész nemzet nagyja apraja. A genius, melyhez az ősz mester hütelen lett, meg is boszúlta magát. A hurokról zengett ugyan a dal most is, de nem volt e zengésben élet, elnyomta ezt a lyricus egyhanguság. A szövegnek gyenge állványokon épült eselekvénye önként sulyosodott a teremtő szellem működése felett és igazán Erkel Ferencz adja meg az árát azoz tévedésnek, melyet elkövetőjének, Tóth Edének — fájdalom — már nem hányhatunk szemére.

A mese elmondása igen messze vezetne azon paradoxon daczára is, hogy a mese igen szük határok között mozog. De hiába olyan hiányokkal állunk itt szemben, melyek a leggyöngédebb kritikán is megbotlanak. A „Falu rossza" halhatatlan szerzője itt is a népies irányt tartotta szem előtt, lyrikus versei mind népies irányban vannak tartva, de a eselekményből hiányzik a helyzetek erőteljes ellentmondása s a jellemek között sinesen semminemü ellentét,

*) Mult szamunkra késön érkezett. Szerk.

TÁRCZA.

A váltó.

(Szinmü 5 felvonásban irta **Bercsényi Béla**. Először adatott a nemzeti szinházban november. 26-án.)

(Vége).

Bercsényi ritkán hallatja szavát, mert elve elüt a „s o k" fogalomtól, eszménye az egész és tökély jelszavát hordja homlokán s ezt csak az idő, a gondolkodás, a sokoldalu tapasztalat s az ezek folytán megszülemlett tanulmány eredményezi. Első művét „A kit a világ megitél," mely szinészete gyermekkorába esik, s melynek megirásához egy szent szó vezérlé, ez alapon nyugovék. Ezen épité a maradandó munkát, a lépcsők száma nőtt azóta. „A váltó"-val hiszem elérte azon fokot, melyen szint vallania szabad s melyen az elismerés legszebb jelét, az irói babérkoszorút nyerte.

Bercsényi uj darabja tanulmány, de mig a soraim elején jelzett elv előharczosai a mindennapi élet egyhanguságait hozák szinre, s a közönségnek kibetüznie kell, mi érzelem; mert az élet esélyei a maguk egyszerüségében tünnek föl, addig „A váltó" irója figyelemmel tartá e főhibát s nem engedé e genre-ból a költészetet kihalni. Az érdek, melyet a müértő közönség az ujdonság iránt tanusit, fölment a tárgy ismétlése alól; a fővárosi sajtó hasábjai, megismerteték a lényeget, az alakokat, a jellemeket. Tudjuk, mi iránya és czélja a darabnak s ha megjegyezzük, hogy ezeknek az iró az utolsó hajszálig megfelelt, kimondta az itéletet is. Nincs fölösleg, mi a főeseményt folyamában zavarná, nincs részlet, mi a főcselekményt láncolatszerü egymásutánjában megakasztaná, nincs személy, mely — legyen bármily jelentéktelen is is — a precisitás jegyét magán ne hordaná. A főalak meginditja a cselekvényt, gombolyitja s meg is oldja a pisztolylövéssel azon ponton, midőn a psychologia munkájában kifáradt. Kár, hogy e végmegoldás egy kissé sántikál; nézetünk szerint ez uzsorásban nem kellett volna azon gondolatot megérlelni, mely Mammonját váltóhamisitás által — bün, melynek büntetését ismeri — elégitse ki. Ez előzmény feltételezi, hogy az iró mindent elkövetett a szoros egymásután megalkotásában s tudá a dráma fokozatait összeállitani s a részeket oda illeszteni, hol az érzelem, a szenvedély, készitett számukra helyet.

Bercsényi „Váltó"-ja mestermü, mert az érem másik lapját is szabad megtekintenünk. Egy tökéletes egész mü, nemcsak az irodalom becse, de a szinészeté is s nem csal hiedelmem, ha kijelentem, hogy Bercsényi darabja megirásánál azt is figyelemmel tartá, miként a sziniképezde tanára. A jó darabot a szinész is örömmel veszi, hisz módot nyer tanulmányát — mely mint a mennyiségtan, végtelen — bőviteni. Valamint Fourchambault Nagy Imrének oly alakot kölcsönzött, mely körében uj volt, úgy Bercsényi alakjai is oly személyeket mutattak be személyesitőiknek, melyekkel nemcsak barátkozni, de frigyre lépni is kell.

Ily czél lebegjen továbbra is Bercsényi szemei előtt irói pályáján s az irodalom mellett a szinészet köszönetét is kivivandja.

N e m ó.

A magyar szinészet ponyva-sátrai és fényes palotái.

— Irta M o l n á r G y ö r g y. —

(Folytatás.)

A ponyvás sátor szinészete praktikusabb volt és boldogult is. Mi, a fényes paloták szinészei nem tudunk praktikusak lenni.

Nem azért állnak a diszes kőházak, aranyos csarnokok, hogy falaikhoz tapadva, egész éven át mint megannyi brahminok őrizzük, és az év minden istenáldott napján, előadást tartva a közönség nyakán üljünk.

Mióta a sátrak helyébe az aranyos templomok épültek, mindenütt az az eszme támadt, hogy, mint isten házában, ebben is egész éven át mindennap áldozni kell!

Ama városokban, hol állandó szinházak fénylenek már, tartsunk 8, legtöbb 10 havi időtartamra terjedő saisont, d e n e m m i n d e n n a p i e l ő a d á s s a l, a mi vidéken hiába való erőlködés, és akadályozza a gondot, a tökéletesebben elkészült jó előadás eszközölhetését.

Igy és ezáltal az apróbb, a másodrendü társulatok is nyerni fognak, melyekből a nagyobb társulatok a succrescentiát nyerik, mert több jó városuk marad, hol a nyári időszak alatt az elsőrendü társulatok tartottak előadásokat. A kisebb társulatok is igy jobb anyagi helyzetre emelkedvén, maga-magától rendezve lesz a szinészet.

A szerencsétlenül végződött, és csak káros akadályokat szülő egyleti, választmányi igazgatásokkal, kezelésekkel hagyjanak fel végkép a vidéki városok; vegyenek példát a mivelt idegen városok szinházi életeiből, de a magukéból is; g y á m o l i t s á k bizonyos összegü segélylyel, vagy csupán bizonyos számu, de egész 8, vagy 10 hóra bizto-

Hogy milyen volt a hatás? „Mirabile dictu“ meghatározhatlan. A közönség demonstrálni ment, demonstrált is. A közönség hódolni sietett a „fehér hattyú“ geniusának és Tóth Ede feledhetlen emlékének és hódolt oly tisztelettelje sen, a mint az tőle csak kitellett.

A szinházak e heti történetében ez képezi a legfontosabb eseményt és még sokáig, igen sokáig azt is fogja képezni.

Poliák Gyula.

Fővárosi hirek.

— **Csepreghy** Ferenczneк, jövő évi február 6-án emlékkövet szándékoznak emelni. Csepreghy müvei, melyeknek tiszta jövedelme, a korán elhunyt iró emlékköve készitésére fordittatik. Rákosy Jenő kiadásában, legközelebb meg fognak jelenni.

— **Mukányi a népszinházban.** Kedden este, fényes és nagy közönség előtt folyt le, a horvátországi földrengés által károsultak javára rendezett előadás. A nemzeti szinház tagjai ugyanazon szereposztásban mutatták be itt „Mukányi“-t, mint amott szokták játszani. A szinház zsufolásig megtelt. A horvát bizottság, a közreműködő művésznőknek, egy-egy pompás bokrétát nyujtott át a szinfalak mögött. Azt mondanunk sem kell, hogy taps és kihivás volt quantum satis.

— **A népszinházban** szerdán volt Rátkay László uj népszinművének „A toborzás“-nak 10-ik előadása. A darab oly sikert aratott, mint egyik sem, a pályázati versenytársai közül. „A legénybolondja“ és „Borzáné Marcsája“ összesen csak 11 előadást értek meg, mig ez alig két hét alatt 10 oly telt házat csinált, mely több mint 11,000 frtot hozott a népszinház pénztárába. Nagy vonzereje miatt az igazgató elhatározta Blahánné szerepét Hegyi Aranka val is betanittatni, hogy e szerepet felváltva, a darab minél többször szinre kerülhessen.

— **A népszinházban**, csütörtökön Pajor Emilia (volt Csatárné), a debreczeni szinház tagja kezdte meg vendégjátékát a Piros bugyelláris Zsófi szerepében. A vendég csinos megjelenés, — irja a „Függetlenség“ — de kár volt neki olyan szerepben föllépni, mely Blahánné egyik force-szerepe. Hangja e nagy szinházhoz nagyon gyönge, mozdulatai modorosak, félszegek; a legtöbb esetben nem tudja hová tegye kezeit. Meglehet azonban, hogy második felléptén, Marjolaine szerepében több alkalma lesz a debreczeniek által dicsért előnyeit bemutatni. Az előadás, a szószoros értelemben üres padok előtt folyt le. — A „Hon“ határozottan megtagad tőle minden tehetséget, azt mondja, hogy még meg sem tud állani a szinpadon. — A többi lapok is ehhez hasonló értelemben nyilatkoznak. Szolgáljon ez tanulságul mindazoknak, kik nem elégeszenek meg a vidéki sikereikkel, hanem a fővárosi szinpadok után áhitoznak.

Vidéki hirek.

— **Negyven éves szinészi jubileum.** Mennyi búbánatot, mennyi keserüséget, mennyi csalódást rejt méhében 40 év! Mily boldog az, kit emlékezete csak rózsákkal behintett utakon vezet vissza a multba, kinek nem kell ott tövisekkel találkoznia, melyek széttépik szivét. Az ilyen elégedetten tekinthet vissza a letünt szép napokra, s valóban boldognak érezheti magát. De mondhatja-e ugyanezt Thaliának oly fölkent papja, ki negyven éven át, kitartó buzgalommal élesztette oltárainк szent tüzét, feláldozva arany ifjuságát, életének legszebb idejét, összes törekvését. És mi mind ezért a jutalom? Szenvedés . . . . nélkülözés . . . . örökös küzdés . . . . babérfa és . . . koldusbot. . . .

A ki fel tudja azt fogni, hogy a szinipályán csak 4—5 év is, mily küzdelemteljes: az bizonyára a legmélyebb tisztelettel hajol meg oly egyén előtt, ki 40 évet szakadatlan munkásságban töltött el, e valóban tövises pályán, hol az örömből vajmi kevés jut osztályrészül. Az ily tiszteletre méltó egyén nyugodt öntudattal hajthatja le majdan örök álomra fejét, mert megtette kötelességét! Ezek közzé tartozik Benedek József, veterán szinmüvészünk is, ki Kassán először 1848 szeptember hóban mutatta be magát, Klestinszky László főigazgatása alatt. Már akkor az elsőrendüek közzé tartozott. Azóta a csinos barna ifjuból, ezüst haju, redős homloku, érdemekben megőszült agg férfiu lett. De azért számtalan fiatal szinészben nincs meg az a tüz, az a lelkesedés, az a szenvedély, a mi Benedek művészi játékát még ma is jellemzi. Ő a nemzet valódi napszámosa, uttörőink egyike. Megérdemli, az elismerés jutalmát.

Megható ünnepély folyt le csütörtökön f. hó 9-én a kassai szinpadon. Benedek József ünnepelte 40 éves szinészi jubileumát. A függöny felgördültekor a társulat összes személyzete, balról a nők tiszta fehérben öltözve, jobbról a férfiak fekete öltönyben, félkört képeztek. Az ünnepeltet Ditróiné és Krecsányiné vezették be a szinpadra, mire felhangzott a zenekarban a háromszoros tuss és a nézőtéren a szünni nem akaró tapsvihar. Majd megszólalt Ditróy, s meleg szavakban üdvözölte a veterán szinmüvészt, ki már azon időben a harczosok sorában küzdött, mikor magyarul érezni tiltva volt. Szépen átgondolt beszéde végén átnyujtotta pályatársai ajándékát, egy nagy babérkoszorut, a széles selyem szalagon aranybetüs felirattal, és egy igen értékes gyémántköves gyürüt, a hála és tiszt jeléül. Benedek könyezve köszönte meg e kitüntetést, mely örökké emlékezetes marad előtte. Ezután kezdetét vette a tulajdonképeni előadás a „Fösvény“, melyben a czimszerep az ünnepelt legkitünőbb alakitásai közzé tartozik. Azt mondanunk sem kell, hogy minden felvonás után, sőt nyilt jelenésben is többször zajosan megtapsolták a nyujtott müélvezetért. Fogadja az ünnepelt a mi őszinte üdvözletünket is, tartsa meg az egek ura még számos évekig, szinmüvészetünk dicsőségére! — Benedek József e hó közepén — meghivás folytán — Debreczenben fogja megünnepelni szinijubileumát, onnan Szatmárra rándul.

— **A kolozsvári** szinpadon, a mult vasárnapi előadás alkalmával, sajnálatos baleset történt. Pálmay Ilka asszony, a „Nagyralátó utolsó felvonásában, épen a „Fáj a szivem búbánattal van tele“ kezdetü szép dal utolsó verssorát dalolta, s annyi igaz érzéssel, annyi tenger búbánattal, hogy a tapsvihar már-már ki akart törni, midőn egyszerre egy fájdalmas jajkiáltással összerogyott. A szinfalak közől rögtön észrevették, hogy az a leesés valóságos ájulás volt. A függönyt rögtön leboesátották; a közönség nem akart távozni, csak „játéknak“ vélte az esetet. Néhány perez mulva a förendező kijelentette, hogy Pálmai Ilka hirtelen rosszulléte miatt nem lehet folytatni az előadást. A müvésznő vagy 10 perczig teljesen élettelen volt, azután felocsudott, de bele telt egy óra, mig annyira magához jött, hogy kocsin szállására lehetett vinni. Az orvosok ideges szivgörcsöket konstatáltak. A müvésznő, — mint értesülünk — most már jobban van, de legalább egy hétig nem működhetik.

— **Szegeden**, mult szombaton „Kis doktor“ operette adatott. Fiorettát Enyvári Sarolta énekelte gyönyörüen, finom izléssel. Szép toilettjei nagyban emelték a hatást. A kis doktort Halmayné játszta szép sikerrel. — Sokan nincsenek tisztában azzal, hogy a kis doktor női parthie-e? A „Szegedi Hiradó“ zenekritikusa is megerősiti azon állitást, hogy Piccolo szerepe határozottan tenoristának van irva, s a népszinházban is, a mely pedig az operette-genrében, azt hisszük, mérvadó lehet, tenoristával énekeltetik. Igy folytatván az analogiát, ugymond, ép oly joggal el lehetne Hanri szerepét (Kornevilli) egy altista növel énekeltetni. Ha csak publikum-hajtó hatásra nem számitanak ez által, másképen teljesen nincs értelme a szerepváltoztatásnak. — Bodrogi Dénes jutalmára kedden, Godelot-Hotel cz. uj vigjáték került szinre. E törekvő tehetséges szinész megjutalmazására, szép számu közönség gyült egybe, mely zajos tapsokban adott elismerésének kifejezést.

— **Szombathelyről** azt a panaszt irják, hogy a nemrég felépitett s a magyar müzsának felszentelt szinház arra a szomoru sorsra jutott, hogy vándor-énekesek és szemténytesztő kóklerek tartanak benne előadásokat. Ezért kár volt szinházat épiteni,

— **Kecskeméten**, Megyeri Dezső jutalmául „Az élet szinfalai“ czimü franczia vigjáték adatott. A darab élénk, könnyed, mulattató. Az előadás jó volt, s különösen sikerülten alakitott a jutalmazott; egyébiránt a szereplők mind igyekezettel és sikerrel játszottak. A közönség szép számmal volt jelen, mely a szép tehetségü fiatal komikust, érdemei elismeréséül, zajos tapsok- és többszörös kihivásban részesitette.

— **Aradról** irják nekünk: Szinészeti ügyeink november vége felé jobbra fordultak: az előadások többnyire telt házak előtt folynak le. A müsor ellen nem lehet kifogás, eléggé változatos. Mukányit már háromszor láttuk, mindig nagy közönség előtt. „Boccaccio“-t ez évadban már négyszer adták, utóbb Valentin Lajos tenorista jutalmára uj szereposztással. Fiamettát Bettelheim Janka énekelte először, teljes sikerrel. Boccacciót Rónaszékiné adta jóizü humorral. Mindkettő zajos tapsokban részesült, ugyszintén a jutalmazott is. Beatrice szerepét az aradi születésü Nyilas Ilona k. a. énekelte; szép hangja van, de még szüksége van fejlődésre. — „Donna Juanita“ első előadása e hétre volt kitüzve.

— **Az aradi** szinigazgatóság által kitüzött népszinmüvi pályázatra beerkezett darabok közül, a biráló bizottság eddig az „Ezres bankó,“ „Aranyos Milicza“ és „Gazduram felesége“ czimü darabokat előadhatóknak véleményezte. Fölkéretnek e darabok szerzői, hogy a zene végett, nevök titokban tartása mellett, az igazgatósággal érintkezésbe lépjenek

— **A győri** közlönyben olvassuk a következő sorokat: Beődy Gábor jutalomjátéka egyike volt e szini idény legsikerültebb estéinek. „Fabriczius urleánya“, Wilbrandtnak a bécsi Burgszinházban is zajos tetszés közt adott kitünő jelenetekben gazdag szinműve, melyet Ditróy Mór forditott magyarra, nálunk sem tévesztő el hatását, s a zsufolásig telt ház a legélénkebb figyelemmel és tetszésnyilatkozatokkal kisérte ugy az érdekfeszitő darabot, mint magát az összevágó előadást is. Beődy Gábor, a czimszerepet helyes felfogással és mély érzelemmel ábrázolta s nem egyszer a könyekig inditá meg a hallgatóság legnagyobb részét kitünő játékával, melylyel sok tapsot aratott. Beődyné Stern Agatha nehéz szerepében szép játékán kivül mesteri arczjátékával aratott elismerést. Berkiné is sikerült alakitásával és helyes felfogásával ellensulyozta hálátlan szerepének benyomását. Somló a tőle megszokott jeles alakitást mutatta be Rolf keztyügyáros szerepében. Kitünők voltak még Oláhné Wolmuthné és Mikei Demmler szerepében. A darab még egy pár jó estvét fog megérni nálunk, kivált ha a hétfőihez hasonló összevágó elő-

---

sitó olcsó bérletekkel a szintársulatot, a kebelükben működő igazgatót, s ennek fejében gyakorolják a szigoru felügyeletet, amint ezt a franczia kormány is teszi állami szinházaival, jól körül irván a megkivántató szinvonal fenntartását, szabályozván a működés szellemi általánosságát, és egy bizonyos összegben az évi segélyt.

De az igazgatásba nem szól belé, hanem a megállapitott szabályok és müvészeti érdekeket megvedő sorompók közt, az igazgatót szabadon hagyja mozogni.

Ha igy tesznek a vidéki városok, boldogulni fog a szinmüvészet a fényes palotákban is és viszszajő — belé költözik a szellem is, mint hajdan a ponyva-sátrakban oly szép fényben ragyogott.

Nem pusztán a szinészet érdeke ez, hanem a közönségé is, bizonyitják az olasz, a franczia szinházak, mely nemzetek miveltségéhez minden nép sebes léptekkel törekszik ma már, mert érzi a müvészet lelki szükségét, mert tudja, hogy „költészet nélkül csak uzsorás lehet az ember;“ már pedig a nagy embercsaládban, ez a legundokabb férge a modern társadalomnak.

Mit ér Szabadka, mit Fehérvár szinügy-egylete, mikor egy-két év alatt szétzüllött részvényestől, tőkéstől, mindenestől, és a rá következő években mindig rosszabb és rosszabb társulatok váltották föl egymást, mert nem volt igazgató, a ki az egyletek után merész lett volna nagyobb személyzet és igy terhesebb havi budgettel az egyletek által sem kitartható saisonra vállalkozni, miután egy-két év alatt a természetes, a jogos müigények természetlen módon túlfeszittettek. Olyan reakczio állott be, mely évek hosszu sorára vetette vissza a Bach-korszak ponyva-sátraiban örvendetes virágzásnak indult szinmüvészetet.

Mit ért a debreczeni szinügyi választmány egy-két évi sikerdús működése, ha aztán daczára a város által nyujtott tekintélyes subventiónak, daczára az aranybányának tapasztalt N.-Váradal való szövetkezésnek, a „Tékozló,“ „Varázsfátyol,“ „Tündér Ilona“-féle naiv szindarabok fényes kiállitásai magasodtak ki leginkább egy 10 évig tartó működés alatt, melyről, mint valami nagyobb müvészeti vivmányról beszéltek, melyek folyton a müsoron pompáztak és a melyeknek szemkáprázтató diszleteiről krónikákat irtak.

Hiszen a kis budai népszinház is csinált efféléket, de szükségből, de az idegen ajku közönségnek a német szinházaktól való elcsábitásáért, a német szinészet gyöngitéseért, mely azóta sohasem tudott lábra kapni és előkészitette a teljes föloszlás utját, melynek utolsó lökést adott a kis budai népszinház hamvaiból phönixként föltámadó kerepes-uti fényes palota; azonban sohasem feledkezett meg az Ördög pilulái-féle dolgok közt az eredeti szinirodalom fejlesztéséről, s azután e szinház magára hagyatva, mintegy szigeten állott, nem ugy mint a debreczeni szinügy-egylet, melynek városi subventiója és N.-Váradon egy sok ezret érő nyári menhelye volt.

De mit ért a debreczeni szinügy-egylet egyké évi sikeresebb működése, 10 évig való vajudása, ha, mikor már a 30 ezer forintra rugó nyugdij-alap is elfogyott — melyhez pedig nem lett volna szabad nyulni; — minden benső, minden messzebbre s mélyebbre ható eredmény nélkül föloszlott és mint a rosz gazda, a debreczeni szinészet jövőjét is hosszu időre aláásta, mert a 10 éves uri gazdálkodásnak, a 10 évig tartó sportigazgatásnak, a debreczeni szinügy érdeke, jövője itta meg a levét; miután Debreczen városa azóta és addig nem részesiti subventióban szinészetét, amig a választmány által eligazgatott nyugdij-alap-tőkét vissza nem fizeti, mely a városi budgetbe évek hosszára részletekben fölvétetett, és szerencsére a város által törlesztetik. (Vége köv.)

adásban kerül szinre. — Berki Ferencz jutalomjátéka „Hunyadi László halála“ czimü dráma zsufolt ház előtt folyt le mult hétfőn. Az ügyesen választott szomorujáték, általános zajos tetszést és lelkesedést idézett elő. Nagy része van e sikerben a főbb szereplőknek, kik dicséretesen megálták helyeiket.

— **Nagy-Kikindán** a napokban igen sikerült szinielőadást tartott az ottani intelligenczia köréből alakitott mükedvelő-társulat. Az előadás jövedelme jótékony czélra volt szentelve és a rendezést a „Humanitás“ czimü nőegylet vitte. A mükedvelők az „Egy helyett két anyós, vagy hasznos gyógyszer az anyósok ellen“ czimü kétfelvonásos vigjátékot adták elő. A szinház egészen megtelt válogatott közönséggel.

— **A soproni német szinház** csufosan megbukott. A director: Verstl ur, bejelentette a városi hatóságnál, hogy szinészeit nem birja fizetni s kénytelen az előadásokat beszüntetni. E szomoru tény örvendetes jele annak, hogy Sopron dicséretesen magyarosodik s a német theatrum — becsukódik magától.

— **Szabadkáról**. az irják lapunknak, hogy ott Erdélyi Marietta szintársulatát a közönség nagyon megszerette. Ugy a drámai, mint az operette előadások koztetszés mellett folynak le. Az operettben jeles erők müködnek: Erdélyi Marietta, Dalnokiné Konti Fáni, Zajonghy, Traversz, Kendi. E kiváló erőkkel Molnár néhány opera előadást is szándékozik rendezni. A drámai társulat méltó a repertoirhoz, mely igen változatosan van összeállitva. Molnár e jeles tragikai művész csak igen ritkán lép föl, de ilyenkor aztán mindig zsufolt ház van. Eddigelé három szerepet játszott: Grittit, Leár királyt, és Giboyert. A közönség mindig nagy ovatióban részesitette. Mellette legtöbb jót Bokody Antalról mondhatunk, e derék jellemszinészről a ki a közönségnek határozott kedveneze. Itt vannak még azonkivül Demidor, Szakáll, Balassa Károly, Dombai Mihály, (Ha jól tudjuk Aranyossy Gyula is ott van. Szerk.) Szabadhegyi, Erdélyi Gizella, Bokodiné, Demidorné stb. Megemlitjük még hogy Molnár Szabadkát össze akarja kötni Szegeddel. E terv részleteiről memorandumot fog készitteni, mely annak idején a két város szinügyi bizottsága elé kerülend.

— **Zentán**, Homokay László igazgatása alatti szintársulat m. hó 27-én kezdé meg előadásait. A tiz előadásra terjedő bértetben Nótás Kata, Judith asszony, Borzáné Marcsája, uj népszinmüvek és a Proletárok, kerülnek szinre.

— **A szabadkai népszinmüi-pályázat** első versenymüvét, „Embere a szónak“ cz. népszinmüvet, mely mult hó 28-án adatott elő, mint biztos forrásból értesülünk, R. A., vidéki kardalnok irta. A szerző müvét, legközelebb áruba bocsátja. — A második versenymű, a „Semmirekellő“ f. hó 26-án kerül először szinre.

— **Miskolczon**, a mult héten ismét két ujdonság került előadásra: „A tör“ vigjáték és „Fabriczius ur leánya“ szinmü, a kettő közül az utóbbi határozottan jobban tetszett. Mindkét előadásban dicséretes buzgalommal és odaadással játszottak a szereplők. A „Tör“ előadása kis közönség előtt játszatott le, Fabriczius leányát azonban telt ház nézte. — Kedden, Bágyoni-Szabó Ödön jutalomjátékául a régi iskola egyik hatásos darabját: „Babérfa és koldusbot“-ot választá és daczára a darab ódonságának, a derék művész elérte czélját, mert igen szép és nagy közönség jelent meg a szinházban, mely a jutalmazottat élénk tapsokkal üdvözlé. A darab jó sikerrel játszatott; Maár Julia és Kövesy Sarolta, a jutalmazott és Szegszárdy voltak a főszereplők, kik legjobb igyekezettel feleltek meg feladatuknak. Az első felvonásban előforduló csinos dalt méltán tapsolta meg a közönség.

— **Linde Hermann** a hires Shakespeare recitator mult hó 26., 28 és 29-én fényes sikert aratott Kassán. Nagyszámu és válogatott közönség előtt tartotta szavalatait, a Schalkház szálloda nagy termében; előadásai a legnagyobb elismerésben részesültek. Az első estén Othellót, másodikon Julius Caesart, harmadik estén a Szentiván-éji álmot adá elő.

— **Mult számunkban** Nagy-Becskerekről szóló hirünkben, megemlitettük, hogy Ardai Ida k. a. jutalomjátékára (Proletárok) a jegyeket már az előadást megelőző napon mind elárusitották, melyért a főérdem Szerényi urat illeti. E hirünkre vonatkozólag egy terjedelmes neheztelő czáfolatot kaptunk Szerényi Jenő urtól, a „Torontál“ munkatársától, a miért tudósitónk csak az ő érdemét emelte ki és Ardai Ida k. a. kitüntetését állitólag roszakaratulag elhallgatta. Tartozunk annak kijelentésével, hogy tudósitónk a jelzett hirt, a jutalomjátékot megelőző napon irta meg nekünk s igy, csak a kilátásba helyezett „zsufolt házról“ irhatott, az előadás sikerét azonban, a mi ugyan részéről elég figyelmetlenség volt, nem tudatta, tehát a „kitüntetéseket“ nem is emlithettük meg. Az előadás lefolyásáról kaptunk ugyan egy másik kézből tudósitást, de elkésve, lapunk megjelenése után, vasárnap reggel. Igy tehát csak is a mai számban hozhatjuk, a mit czáfolat nélkül is megtettünk volna. E szerint rossz akaratról szó sem lehet. Ezekután megemlitjük, hogy Nagy-Becskereken Ardai Ida k. a. jutalomjátéka alkalmával, a szinházat zsufolásig megtöltött közönség részéről, a kitüntetés minden jelével elhalmoztatott, még emlékversek is szórattak. Szinpadra léptekor zajos tapssal fogadták, s egy hosszu rózsaszinü szalaggal ellátott koszoruval tisztelték meg; azonkivül tisztelői körében eszközlött gyüjtés eredményéből, egy értékes női arany órát kapott jutalmul.

— **Meghalt a szinpadon.** Zsombolyáról irják, hogy az ottani nagyvendéglő termében tartatni szokott szinielőadások legutóbbikán, a közönség rémületes jelenetnek volt tanuja. Meiszter nevü ifju szinész ugyanis előadás közben hirtelen összeroggyott és meghalt. A szegény ifju agg szüleinek egyetlen öröme volt.

— **H.-M.-Vásárhelyt**, Bogyó igazgató buzgalmára nem lehet panasz, mert mindent elkövet, hogy az ottani közönség igényeit kielégitse. Legközelebb három uj darab kerül szinre: a „Tör“, „Borzáné Marcsája“ és „Legény bolondja.“ — Gyöngyössy Etel jutalmára, Szigligeti „Valeria“ cz. tragoediája adatott. Ezen előadás, irja az ottani egyik lap, azon kevesek egyike volt, melyről a legszigorubb kritika mellett is a legjobb véleményt nyilatkoztathatjuk, a szó szoros értelmében élvezetes estélyt szerzett a (sajnálatunkra) csekély számu közönségnek. A czimszerepben Gyöngyössy Etel oly művészi tökélylyel játszott, hogy nemcsak felvonások közben, de a nyilt jelenetekben is frenetikus tapsviharral és éljenzésekkel tüntették ki. Hasonló bravourral játszott Toldy, Bardanes Philippikus szerepében. Emlitést érdemelnek még dicséretes játékukért Lubinszky Ödön és Bércy. Csak sajnálni tudjuk, hogy Gyöngyössy Etel k. a. is oly csekély pártfogásban részesült, mit közönségünk második jutalomjátéka alkalmával bizonyára helyre fog hozni.

— **Fölkérettünk a következő sorok közlésére**: Nyilt levél Szathmáry Károly volt szinigazgató urhoz. Féléve, sőt több ideje is mult, hogy a tek. urhoz áttekintés végett, két csomag kéziratot küldöttem. Az óta több rendbeli levelet intéztem önhöz, de sohasem válaszolt. Hivatkozva azonban önnek lovagiasságára, remélem, megteszi nekem, hogy e nyilt felszólalásomra azt a két rendbeli kéziratot, — legyenek bármilyen értékűek is — saját terhemre visszaküldi, hozzám. Kelt Nagy-Váradon, 1880. decz. 8. Hazafiui üdvözlettel: Ember György, s. k. tanár,

— **Kassán**, Kreesányi Sarolta jutalmául kedden „Boccacció“ került szinre. Minthogy az előadáson nem lehettünk, jelen hallomás után csak annyit mondhatunk, hogy nagyszerü fogadtatásban részesült.

— **Balog Alajos** szintársulata által Pápán rendezett előadások mult héten igen szép látogatottságnak örvendeztek, különösen pedig Boccaccio operette töltötte meg zsufolásig a termet. Részünkről örömmel konstatáljuk e tényt, mert mi türés tagadás benne, olyan komolyan iparkodó társulat, mint a milyen ez, oly határozott szép tehetségekkel, mint Turnainé, Závodszky, Ligethy, Balog Árpád, Kövi, Ernyei, Szentes stb. egyhamar nem láttak ott Pápán. A diszletek is igen csinosak. A lefolyt héten előadattak: Hamlet, Szomszéd uram kakasa, Borzáné Marcsája, Niniss, Kornevilli harangok, Mirabeaú ifjusága. Előkészü letre ki van tüzve a Proletárok.

Rövid hirek.

— Kolozsvárt, Kéler Ilonának siremléket szándékoznak fölállitani. Ez eszme valósitása czéljából a napokban egy siremlék létesitő bizottság alakult, mely már e czélra ki is bocsátotta a gyüjtőiveket. — Debreczenben a mult héten két uj tag lépett fel: Tóthfalusi Gusztáv és Tóth Soma; az utóbbit talán szerződtetik. — Rákosy Jenő, a népszinház igazgatója 45 ezer forintért Budapesten házat vett. Könnyü annak, a ki a szerencse kegyeltje. — Váraljai Olga kisasszonyt, ismét visszaszerződtették a szabadkai szinházhoz.

Külföldi hirek.

— **Magyar müvésznő külföldön.** Vidmár Erzsiről irják Londonból, hogy a mult héten a szinpadon csaknem szereucsétlenség érte. Ugyanis Faust multheti előadása alatt ijesztő felrobbanás történt a szinpadon. Az Apotheozisra készülő villanyos készülék robbant szét. Az explozio képzelhető zavart okozott a közönségben. A k. a. megtartotta ugyan hidegvérüségét és a lehulló, lángoló foszlányok közt folytatá szerepét, de ezen tulfeszitett megerőlködés következtében még most is gyöngélkedik. Az impreszszárió pedig mindezt nem tekintve, azt követeli, hogy a kisasszony uj szerepben lépjen fel, különben felbontja a szerződést.

— **A prágai** nemzeti szinház megnyitása alkalmából hirdetett 1000 forintos operai pályázaton Smetana Frigyes „Libussa“ czimü operája nyerte el a dijat. Mellette még két operát fogadtak el előadásra.

Szerkesztői üzenetek.

— Sz. I. J. urnak Nagy-Becskerek. A czáfolat tartalmát, mely nem czáfolat, hanem csupa dicsériáda, már azon oknál fogva sem hozhatjuk nyilvánosságra, mert lapunknak nem az a czélja, hogy egyes személyeknek tömjénezzen. Mi a valódi érdemet mindenkor tudjuk méltányolni, de reklamszerüen müvészeket gyártani nem akarunk. Nekünk az a czélunk hireink megirásánál és a szereplők neveinek emlitésénél, hogy olvasóink, de különösen a vidéki szinigazgatók megismerjék a kiváló tehetségü szinészek és szinésznőket, hogyha majd ajánlkoznak szerződtetés végett, tudják magukat az illetők tájékozni. Mert csakis hirből, lapokból ismerhetik az igazgatók egyesek tehetségét, más uton nines rá alkalom. Hasábokra terjedő dicshymnuszokat nem zengünk senki müvészetéről, kevés szóval is sokat lehet mondani és nagyobb szolgálatot teszünk ez által, mintha 80—100 sorban istenitjük némelyek müvészetét, a melyről mindenki meg van győződve, hogy az csak gyári munka. Mi elismerjük az illető tehetségét és éppen azért tudjuk is azt kellően méltányolni, a nélkül, hogy érdeméből legkevesebbet is levonnánk. Ezt önnek, mint szinibirálónak, kétszeresen ajánljuk szives figyelmébe.

— Egy szinügybarát, Nagy-Becskerek. Rövid tárgyilagos tudósitásait mindig szivesen fogadjuk.

— Kérjük tudomásul venni, hogy a névtelen leveleket figyelmen kivül szoktuk helyezni. Nekünk tudnunk kell, hogy mi, kitől jön.

Állandó rovat.

Kormányengedélylyel biró szinigazgatók jelenlegi állomásai:

Aradi Gerő Szeged. — Balog Alajos Pápa. — Bártfai Antal K. Kun-Félegyháza. — Bényei István Szatmár. — Beődy Gábor Győr. — Bogyó Alajos H.-M.-Vásárhely. — Csóka Sándor Baja. — Erdélyi Marietta Szabadka. — Grimm János Király-Helmecz. — Kárpáthy György Vasvár. — Gáspár Jenő Kapuvár. — Hubay Gusztáv N.-Mihály. — Károlyi Lajos Pécs. — Homokay László Zenta. — Jakab Lajos Rozsnyó. — Kétszery József Elesd. — Kőszeghy Endre Gyöngyös. — Krecsányi Ignácz Kassa. — Lászy Vilmos Kecskemét. — Mannsberger Jakab Arad. — Mándoki Béla Debreczen. — Miklóssy Gyula Miskolcz. — Szabó Antal Diecső-szt.-Márton. — Szegedi Mihály Lugos. — Sebők Lajos Varannó. Sztupa Andor Maros-Vásárhely — Temesvári Lajos Nagy-Becskerek. — Várady Ferencz Gyergyószt.-Miklós — Völgyi György Nyitra.

Eladandó szinművek.

— „Margit nászestéje“ mulattató vigjáték 5 felv.-ban, irta Kneisel Rudolf, forditotta Dvortsák Gyula. Vidéken nagy tetszés közt adatik. Megrendelhető jutányos áron a fordítótól: Budapest szerecsen utcza 8 sz. I. emelet.

— „Fabriczius úr leánya“ nagy hatásu szinmü, szerzője Wilbrandt Adolf. Magyar forditásban megszerezhető Ditrói Mórnál, Kassán. E jeles szinmü a bécsi burg-szinházban, óriási hatással adatott. — Wilbrand Adolfnak e legujabb müve, jó előadásban nálunk is valóságos cassa-darab lesz. Eddigelé előadták: Győrött és Miskolczon. Kolozsvárt most van előkészületre kitüzve.

Nyilt-tér.

Nyilvános köszönet.

Mindazon szinigazgató urak, barátaim és pályatársaim, kik a gyász napjaiban részvétirataikkal, némileg enyhiteni kivánták pótolhatlan veszteségem nagyságát, és kik fetejthetetlen nőm koporsójára koszorukat küldtek: fogadják legmélyebb köszönetem és hálám kifejezését, óvja meg az isten őket hasonló csapástól.

Kassa, 1880. decz. 10,

Latabár Kálmán,
szinész.

Scharf F. János gyorssajtónyomása Kassán.